

UNIVERSITÄT
LEIPZIG

Global and European
Studies Institute (GESI)

Universität Leipzig, GESI, Emil-Fuchs-Straße 1, 04105 Leipzig, Deutschland

До
Научното жури за избор на професор в
професионално направление 3.1 Социология,
антропология и науки за културата (Теория и
история на културата. Устна история и
културологични изследвания на паметта в СУ
„Св. Климент Охридски“

София

България

**Рецензия за кандидатурата на г-жа доц. Даниела Колева
за професура по Социология, антропология и науки за
културата / Теория и история на културата. Устна история и
културологични изследвания на паметта
в СУ „Св. Климент Охридски“**

Корпусът от научни трудове на кандидатката, особено нейната монография *Памет и справедливост. Лични спомени и публични разкази за комунизма*, публикувана през 2020 г., представлява оригинален и едновременно съществен принос към интердисциплинарното изследователско поле на Memory Studies (изследвания на паметта), а с това и към фундаменталните научни изследвания. За разлика от прогнозите, според които въздушният лайнер на “бума на паметта” лети или към “аварийно”, или към “меко кацане”, но при всички случаи се спуска към земята (Gavriel Rosenfeld 2009), днес вече е сигурно, че той продължава да набира височина. Заниманията на хуманитарните и социалните науки с миналото понастоящем имат, освен традиционното си диахронно измерение, също така и не по-малко важно синхронно. Наред с класическия въпрос относно „Wie es eigentlich gewesen“ (“как всъщност се е случило”), въпросът за формирането на настоящето посредством политиката на историята и културите на памет придобива централно значение.

В колективните токове под нейно съставителство, както и в многобройни статии, кандидатката изследва с достойна за уважение последователност централните теми за всекидневието, любовта, телесността, възрастта и смъртта при държавния социализъм. Със своите трудове тя се доказва като първооснователка на метода на устната история в България. Аз лично останах впечатлен най-напред от нейната

Prof. Dr. Stefan Troebst

Professor für Kulturgeschichte
des östlichen Europa:

Leiter des Masterprogramms
„European Studies“

Stv. Direktor des Leibniz-Instituts
für Geschichte und Kultur des
östlichen Europa (GWZO)

Telefon 0341 97-35 584
troebst@uni-leipzig.de

14. September 2020

Universität Leipzig
Global and European Studies Institute
(GESI)
Emil-Fuchs-Straße 1
04105 Leipzig
Deutschland

Fax
+49 341 96 05 261

Web
<http://gesi.sozphil.uni-leipzig.de/>

Postfach intern
166101

Kein Zugang für elektronisch signierte
sowie für verschlüsselte elektronische
Dokumente

угодно озаглавена антология от биографични интервюта *Върху храстите не падат мъннии. Комунизмът – житейски съдби* (2007), където тя документира (относителната) нормалност на всекидневието при комунистическия режим: наистина, мънниите не удрят в ниското. Също така достойна за отбелязване е нейната последваща смяна на перспективата и съсредоточаването върху репресивната страна на режима – лагера за принудителен труд Белене на дунавския остров Персин и неговите следи (Narben) в културите на памет. Накрая, като иновативна смяна на темата, се поставя въпросът за връзката между политиката на комунистическия режим по отношение на миналото и факта, че българският поглед към Холокоста дори и в семейната памет се оказва по-скоро “спасяване”, отколкото “оцеляване”; а още по-малко “депортация”, “отчуждаване на собствеността”, “изселване” и “лагери за принудителен труд”.

В монографията си, издадена през 2020 г. кандидатката свързва множество резултати от своите по-ранни изследвания в една убедителна систематика, при което се опира на широка основа от публикации в областта на актуалните международни изследвания на паметта и културите на памет. От гледна точка на наратива за комунистическото минало тя прокарва разграничение между една, така да се каже, официална памет, формирана от държавните институции, една публична памет, моделирана от медиите и гражданското общество, и една всекидневна памет – индивидуална, частна, семейна и поколенческа. Тя изяснява критично усилията за създаване на “общоевропейска” култура на памет – както юридическите инструменти за преодоляване на неправдите при комунизма, така и процесите на институционализация на паметта за близкото минало в постсоциалистическия период, инициирани както от държавни, така и от граждански субекти. Всички тези процеси са разгледани в (източно)европейски, дори глобален сравнителен план. Във втората част книгата се връща към вече прилагания от авторката подход на устната история и разглежда български казуси на локална и поколенческа култура на памет от гледна точка на тяхната “пригодност” във всекидневието. При това в центъра на вниманието застава напрегнатата взаимозависимост между доминантните наративни образци и индивидуалния спомен. Веднъж тя е разгледана на примера на топоса “Белене”, а след това – в прехода от поколението на съвременниците към следващото, чиято представа за комунистическото минало произлиза от “втора ръка”: преди всичко от разказите на съвременниците, както травматичните, така и носталгичните.

В допълнение заявявам, че познавам кандидатката лично от 2005 година, когато тя участва в съорганизираната от мене в Берлин международна конференция „Между носталгията, амнезията и алергията. Паметта за комунизма в Югоизточна Европа” (Zwischen Nostalgie, Amnesie und Allergie. Die Erinnerung an den Kommunismus in Südosteuropa) с доклад върху официалните празници по време на социализма в България. През 2007 година тя отново взе участие в международен семинар в Бауцен, на който аз бях съорганизатор, посветен на “Религиозни традиции, комунизъм и културно преоценностяване: Транснационализъмът в източноевропейските култури на памет след 1989 г.” (Religious Tradition, Communism and Cultural Reevaluation: Transnationalism in Post-1989 Eastern European Cultures of Remembrance) с доклад за славянските апостоли Кирил и

Методий като *lieux de mémoire* през периода на комунизма. И в двата случая нейните презентации бяха публикувани в сборници от съответните конференции в поредицата „Visuelle Geschichtskultur“ на издателство Böhlau (Кьолн, Ваймар, Виена). Тези обстоятелства според мене не се явяват причина за пристрастие.

В заключение от казаното, въз основа на нейния обхванат научен принос, нейната теоретична експертиза наред с промисления ѝ методологически подход, богатия преподавателски опит, както и значителните ѝ международни партньорства, смятам г-жа доц. д-р Даниела Колева за идеалната кандидатка за академичната длъжност професор в обявената широка тематична област.

Щефан Трьобст